

2025-04-10
S2025/00789 (delvis)

Socialdepartementet

Folkhälsomyndigheten
171 82 Solna

Uppdrag till Folkhälsomyndigheten att utveckla, sprida och stödja implementeringen av utbildningen Ledare som lyssnar

Regeringens beslut

Regeringen ger Folkhälsomyndigheten i uppdrag att uppdatera och utveckla den webbaserade utbildningen Ledare som lyssnar till att även omfatta särskild kunskap om barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. I uppdraget ingår att genomföra insatser för att sprida och kommunicera utbildningen samt att stödja implementeringen av utbildningen bl.a. genom att ta fram implementeringsstöd till föreningar och organisationer inom det civila samhället och inom idrottsrörelsen.

Folkhälsomyndigheten ska när uppdraget utförs föra dialog med och inhämta kunskap och erfarenheter från berörda myndigheter, däribland Jämställdhetsmyndigheten, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor och Socialstyrelsen.

Vidare ska Folkhälsomyndigheten föra dialog med och inhämta kunskap och erfarenheter från Sveriges Kommuner och Regioner, kommuner, regioner, organisationer inom det civila samhället, patient-, brukar- och anhörigorganisationer, Sveriges Riksidrottsförbund, Svenskt Friluftsliv samt berörda lärosäten, däribland Centrum för idrottsforskning.

Därutöver ska Folkhälsomyndigheten föra dialog med och inhämta kunskap och erfarenheter från barn och unga samt föräldrar/vårdnadshavare.

Folkhälsomyndigheten ska senast den 31 december 2025 lämna en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

Senast vid samma tidpunkt som delredovisningen lämnas ska Folkhälsomyndigheten påbörja lanseringen av en uppdaterad version av utbildningen Ledare som lyssnar, inbegripet stöd till implementering av utbildningen riktat till organisationer i det civila samhället som möter barn och unga.

Folkhälsomyndigheten ska senast den 30 april 2026 lämna en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Delredovisningen ska innehålla en bedömning av fortsatta utvecklingsbehov inom området samt förslag på hur Folkhälsomyndigheten och andra berörda aktörer kan stödja ett sådant fortsatt utvecklingsarbete.

Folkhälsomyndigheten ska senast den 31 mars 2027 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

För uppdraget får Folkhälsomyndigheten använda 3 500 000 kronor under 2025 som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2025 uppförda anslaget 1:8 Bidrag till psykiatri, anslagsposten 3 Till Kammarkollegiets disposition.

Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2025.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2026 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

En omfattande satsning för att stärka och utveckla insatserna inom området psykisk hälsa och suicidprevention pågår. Inom ramen för detta arbete avsätter regeringen sammanlagt 3,6 miljarder kronor under 2025 för att stödja utvecklingen inom området. Som ett led i detta arbete har regeringen beslutat en nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention för de kommande tio åren (skr. 2024/25:77). Utgångspunkten för strategin är en bred och tvärsektoriell ansats som ger en gemensam riktning för hela samhället i arbetet med att främja psykiskt välbefinnande, förebygga

psykisk ohälsa och suicid, och förbättra livsvillkoren för personer som lever med olika psykiatriska tillstånd.

Flera prioriteringar i den nationella strategin tar fasta på insatser för att stärka arbetet med en meningsfull fritid för barn och unga, i synnerhet för barn och unga som har sämre förutsättningar att delta i sådana aktiviteter. Inom ramen för detta lyfts även vikten av att sprida kunskap om psykisk hälsa, inbegripet grupper av barn och unga som är särskilt utsatta för psykisk ohälsa, till vuxna som leder fritidsaktiviteter.

Idrottsrörelsen och friluftslivet gör ett mycket värdefullt arbete för att barn och unga ska ha en aktiv och meningsfull fritid. Det är viktigt att skapa plats för så många som möjligt att delta i dessa och andra fritidsaktiviteter. Personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) har ibland svårigheter att hitta sin plats i verksamheten. Enligt utredningar och rapporter upplever personer med NPF ofta att de haft svårt att passa in. Svårigheterna för personen kan också förstärkas om den har flera funktionsnedsättningar och diagnoser, t.ex. ADHD, autism och intellektuell funktionsnedsättning eller andra diagnoser och sjukdomar. Till detta kommer att kunskapen om NPF ofta är begränsad hos ledare, vilket riskerar att leda till missförstånd och felaktigt bemötande. Arbeta pågår i föreningar för att öka möjligheten för personer med NPF att delta, men det kvarstår utmaningar. För barn och unga med NPF är idrott och fysisk aktivitet extra viktigt då de har hälsofrämjande effekter och bidrar till social gemenskap, ökad uppmärksamhet och koncentrationsförmåga. För personer med NPF varierar svårigheterna mycket från person till person, men de kan bl.a. bestå av utmaningar inom sociala området samt kring uppmärksamhet och koncentration.

Folkhälsomyndigheten fick under 2018, efter förslag från barn och unga själva genom den Nationella samordnaren för psykisk hälsa (S 2015:09), i uppdrag av regeringen att ta fram och sprida en webbaserad utbildning om psykisk hälsa och suicid bland barn och unga riktad till ledare inom ideell sektor som anordnar aktiviteter för barn och unga (S2018/03660).

Utbildningen, Ledare som lyssnar, lanserades under 2019 och syftar till att ge ledare som möter barn och unga på fritiden grundläggande kunskaper om psykisk hälsa, ohälsa och suicid. Målet är att ledare som gått utbildningen ska

vara mer närvarande, stödjande och trygga i möten med barn och unga som mår dåligt psykiskt, samt veta hur de kan bidra till att främja psykisk hälsa.

Regeringen har i dag även beslutat att godkänna ansökningar från Sveriges Riksidrottsförbund respektive Svenskt Friluftsliv om att genomföra insatser för att främja inkludering av personer med NPF i idrott och friluftsliv. Regeringen ger även Gymnastik- och idrottshögskolan, Centrum för idrottsforskning, i uppdrag att stärka forskningen om idrott för personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF).

Närmare om uppdraget

I uppdraget ingår att uppdatera och utveckla utbildningen Ledare som lyssnar till att även omfatta särskild kunskap om barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Särskilt fokus ska bl.a. ligga på hur barn och unga med psykisk ohälsa, inbegripet neuropsykiatriska funktionsnedsättningar kan motiveras till aktiviteter utifrån sina förutsättningar och behov, möjligheter till anpassade aktiviteter och stöd och relation till föräldrar/vårdnadshavare. Vidare ingår att, utifrån behov, uppdatera delar av utbildningen bl.a. utifrån nuvarande kunskapsläge.

Vid genomförandet av uppdraget ska det faktum att en person kan ha flera funktionsnedsättningar och diagnoser, exempelvis ADHD, autism och intellektuell funktionsnedsättning och andra diagnoser och sjukdomar, genomgående uppmärksammas i syfte att möta behoven och förutsättningarna hos målgruppen

Inom ramen för uppdraget ingår att genomföra insatser för att sprida och kommunicera utbildningen samt att stödja implementeringen av utbildningen bl.a. genom att ta fram implementeringsstöd till organisationer inom civilsamhället. I denna del av uppdraget ska särskilt beaktas att implementeringsstödet ska kunna användas av såväl ledare som möter barn och unga i sin vardag samt ledare för verksamheter som på en mer övergripande nivå som ansvarar för dessa verksamheter.

När uppdraget utförs ska barnrättsperspektivet, funktionshinderperspektivet och jämställdhetsperspektivet, särskilt det jämställdhetspolitiska delmålet om jämställd hälsa, beaktas.

På regeringens vägnar

Jakob Forssmed

Marcus Hellqvist

Kopia till

Socialdepartementet/SL, SOF
Finansdepartementet/BA, K, SFÖ
Utbildningsdepartementet/GV, S
Förvaltningsavdelningen/EKA
Riksdagens kulturutskott
Riksdagens socialutskott
Centrum för idrottsforskning
Myndigheten för delaktighet
Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
Socialstyrelsen
Specialpedagogiska skolmyndigheten
Statens skolverk
Svenskt Friluftsliv
Sveriges riksidsrottsförbund
Sveriges Kommuner och Regioner